

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «СЕБОВА ПРОТИ УКРАЇНИ»
CASE OF SEBOVA v. UKRAINE**

(Заява № 4430/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

30 липня 2009

ОСТАТОЧНЕ

30/10/2009

Це рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Себова проти України»

Європейський суд з права людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

ПеерЛоренцен(*PeerLorenzen*), Голова,
Карел Юнгвірт(*KarelJungwiert*),
РайтМаруст(*RaitMaruste*),
МаркВіллігер(*MarkVilliger*),
МирянаЛазароваТрайковська(*MirjanaLazarovaTrajkovska*),
ЗдравкаКалайджиева(*ZdravkaKalaydjieva*), судді,
Станіслав Шевчук (*StanislavShevchuk*), суддя *ad hoc*,
та Стівен Філліпс(*StephenPhillips*), заступник Секретаря секції,
після наради за зачиненими дверима 7 липня 2009 року
постановляє таке рішення, яке було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу розпочато за заявою (№ 4430/04), яку подала до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянка України пані Марія Миколаївна Себова (далі — заявниця) 13 грудня 2003 року.
2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев.
3. 6 грудня 2007 року Голова п'ятої секції вирішив повідомити про заяву Уряд. Також було вирішено одночасно розглядати питання прийнятності та суті заяви (пункт 3 статті 29).

ФАКТИ

4. Заявниця народилася у 1947 році та проживає у м. Одесі, Україна.

А. Перше цивільне провадження

5. У лютому 1996 року пан І. М., батько онука заявниці, обміняв свою частку квартири, в якій він мешкав разом зі своїми батьками, на квартиру пані І. С., його бабусі, яка переїхала до його батьків. Цей договір був зареєстрований у бюро обміну житловими приміщеннями, але не був завірений нотаріусом.
6. У травні 1996 року пан І. М. надав заявниці довіреність, що дозволяла їй розпоряджатись усім його майном.
7. У червні 1996 року заявниця, діючи на підставі цієї довіреності, продала квартиру, яку пан І. М. отримав від пані І. С., своєму

колишньому чоловікові, панові Ю. С., який у жовтні 1996 року продав її панові В. К.

8. 23 червня 1997 року пан І. М. звернувся до Малиновського районного суду м. Одеси (далі — Малиновський суд) з цивільним позовом до заявниці, пана Ю. С. та пана В. К., вимагаючи визнання договору купівлі-продажу квартири недійсним, оскільки його, як він стверджував, було укладено з перевищенням повноважень.

9. 9 жовтня 1997 року пані І. С. звернулася з позовом до пана І. М., його батьків, заявниці, пана Ю. С. та пана В. К., вимагаючи визнання недійсними первинного договору обміну квартири та подальших договорів купівлі-продажу. Це провадження було об'єднано з провадженням, ініційованим паном І. М.

10. 17 травня 1999 року Малиновський суд залишив без задоволення позов пана І. М. щодо перевищення повноважень і задовольнив позов пані І. С. щодо скасування обміну, встановивши, що договір обміну не був завірений нотаріусом на порушення чинного законодавства. Однак, визнавши те, що пан В. К. був добросовісним набувачем квартири, суд визнав його законним власником квартири і зобов'язав заявницю та пана Ю. С. спільно виплатити пані І. С. компенсацію у розмірі 41 181 грн.¹ за втрату квартири. Заявниця та пан Ю. С. оскаржили це рішення.

11. 31 грудня 1999 року пані І. С. померла.

12. 11 квітня 2000 року Одеський обласний суд² залучив пані Л. М. до участі у справі як правонаступницю пані І. С.

13. 25 квітня 2000 року обласний суд скасував рішення від 17 травня 1999 року, постановлене на користь заявниці та пана Ю. С., в частині, що стосувалась суми компенсації, встановивши, що суд першої інстанції недостатньо вивчив відповідні докази, і направив справу на новий розгляд.

14. 21 серпня 2001 року Малиновський суд зобов'язав заявницю та пана Ю. С. виплатити пані Л. М. 56 112 грн.³ компенсації за втрату квартири. Заявниця та пан Ю. С. оскаржили це рішення.

15. 17 жовтня 2002 року апеляційний суд Одеської області скасував вказане рішення і направив справу на новий розгляд. Заявниця та пан Ю. С. оскаржили це рішення апеляційного суду.

16. 29 травня 2003 року Верховний Суд відмовив у задоволенні їхніх касаційних скарг.

17. Кілька разів заявниця та її чоловік безуспішно оскаржували ухвалу про залучення пані Л. М. до участі у справі.

18. 18 грудня 2006 року Малиновський суд зобов'язав заявницю та пана Ю. С. виплатити пані Л. М. 80 653,3 грн.⁴ компенсації за втрату квартири.

19. 27 березня 2007 року апеляційний суд залишив вказане рішення без змін. Заявниця та пан Ю. С. оскаржили це рішення апеляційного суду.

20. 31 травня 2007 року Верховний Суд залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій.

---

¹Приблизно 9650 євро.

²3 липня 2001 року — апеляційний суд Одеської області.

³Приблизно 9650 євро.

⁴Приблизно 11 450 євро.

В. Друге цивільне провадження

21. 7 жовтня 1999 року заявниця звернулася до Центрального районного суду м. Одеси (далі — Центральний суд) з цивільним позовом, стверджуючи, що пан І. М. не сплатив їй 7000 доларів США, які він отримав за договором позики.

22. 24 травня 2000 року Центральний суд провів судове засідання за відсутності відповідача і задовольнив позов заявниці. Суд зазначив, зокрема, що відповідач систематично ігнорував виклики до суду для участі в засіданнях. Це рішення не було оскаржено і набрало законної сили.

23. 21 лютого 2001 року президія Одеського обласного суду скасувала це рішення на підставі протесту, внесеного заступником Голови президії, і направила справу на новий розгляд. Президія підтвердила, що відповідача було належним чином повідомлено про судові засідання. Проте, президія зазначила, що інтереси правосуддя вимагали присутності відповідача, щоб з'ясувати розбіжності щодо характеру та умов угоди між сторонами.

24. 20 березня 2002 року Центральний суд вирішив розглядати справу за відсутності відповідача з огляду на його неодноразові відмови отримати повідомлення про виклик до суду. Суд відмовив у задоволенні позову заявниці. Заявниця оскаржила це рішення.

25. 11 липня 2002 року апеляційний суд Одеської області скасував це рішення, визнавши непереконливими докази щодо належного повідомлення відповідача про судові засідання. У подальшому справу було передано на розгляд до Приморського районного суду міста Одеси (далі — Приморський суд).

26. 24 грудня 2003 року Приморський суд, заслухавши свідчення обох сторін, відмовив у задоволенні позову заявниці. Суд встановив, що заявниця не довела того, що пан І. М. був винний їй кошти, які вона вимагала.

27. 28 квітня 2004 року апеляційний суд скасував вказане рішення і направив справу на новий розгляд. Пан І. М. оскаржив це рішення апеляційного суду.

28. 22 вересня 2006 року Верховний Суд відхилив касаційну скаргу пана І. М.

29. 3 квітня 2007 року суд першої інстанції залишив справу без розгляду у зв'язку з неявкою сторін у засідання. Заявниця оскаржила цю ухвалу.

30. 11 липня 2007 року обласний суд скасував ухвалу від 3 квітня 2007 року.

31. 8 жовтня 2007 року суд першої інстанції частково задовольнив позов заявниці.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

32. Заявниця скаржилася на те, що тривалість обох проваджень не відповідала вимозі «розумного строку», передбаченій пунктом 1 статті 6 Конвенції, що зазначає таке:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

33. Уряд заперечив проти цього твердження.

34. Стосовно першого провадження Суд зауважує, що період, який має братися до уваги, розпочався лише 11 вересня 1997 року, коли право на індивідуальну заяву було визнано Україною. Проте, Суд зазначає, що при визначенні розумності строку, що минув після цієї дати, слід враховувати стан провадження на той час. Період, про який йдеться, закінчився 31 травня 2007 року. Отже, його тривалість становила дев'ять років та шість місяців у судах трьох інстанцій.

35. Стосовно другого провадження, період, що має братись до уваги, розпочався 7 жовтня 1999 року та закінчився 8 жовтня 2007 року. Загальна тривалість провадження, за виключенням періоду існування остаточного рішення у справі, яке у подальшому було скасовано, становила приблизно сім років і три місяці. Справа розглядалася судами трьох інстанцій.

A. Прийнятність

36. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необгрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона повинна бути визнана прийнятною.

В. Суть

37. У своїх зауваженнях Уряд стверджував, що порушення пункту 1 статті 6 Конвенції не було.

38. Заявниця не погодилась.

39. Суд вважає, що розумність тривалості провадження повинна визначатися з огляду на обставини справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів влади, а також ступінь важливості предмета спору для заявника (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [ВП], заява № 30979/96, п. 43, *ECHR* 2000VII).

40. Суд зазначає, що складність справи та поведінка заявниці самі по собі не можуть пояснити загальну тривалість двох проваджень, про які йдеться у цій справі. Суд вважає, що відповідальність за низку затримок, зокрема, неодноразові направлення справи на новий розгляд, покладається на державувідповідача.

41. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, що порушують питання, подібні до тих, що порушуються у цій справі (див. зазначене вище рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*), рішення від 6 вересня 2005 року, у справі «Павлюлинець проти України» (*Pavlyulynets v. Ukraine*), заява № 70767/01, п. 53, та рішення від 21 грудня 2006 року у справі «Мороз та інші проти України» (*Moroz and Others v. Ukraine*), заява № 36545/02, п. 62).

42. Розглянувши усі надані йому матеріали, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту або аргументу, здатного переконати його дійти іншого висновку у цій справі. Враховуючи свою практику з цього питання, Суд вважає, що у цій справі тривалість кожного з двох проваджень була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку».

Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 6.

II. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

43. Заявниця також скаржилася за пунктом 1 статті 6 Конвенції на процесуальну несправедливість провадження та на його результат. Крім того, посилаючись на ті ж факти, вона стверджувала про порушення статті 10 Конвенції.

44. Уважно розглянувши твердження заявниці у світлі всіх наданих матеріалів та у тій мірі, в якій оскаржувані питання належать до його компетенції, Суд доходить висновку, що вони не виявляють

будьякихознак порушень прав та свобод, гарантованих Конвенцією. Отже, ця частина заяви повинна бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

45. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

46. Заявниця вимагала 250 000 грн (приблизно 23 961 євро) відшкодування матеріальної шкоди та 250 000 грн відшкодування моральної шкоди.

47. Уряд заперечив проти цих вимог.

48. Суд не вбачає жодного причиннонаслідкового зв'язку між встановленим порушенням та стверджуваною матеріальною шкодою, тому він відхиляє цю вимогу. Стосовно моральної шкоди Суд, здійснюючи оцінку на засадах справедливості, присуджує заявниці 3600 євро.

C. Судові та інші витрати

49. Заявниця вимагала 9570 грн (приблизно 926 євро) компенсації судових витрат. Ця сума включала в себе, *inter alia*, поштові витрати у розмірі 170 грн (приблизно 17 євро).

50. Уряд залишив вирішення питання компенсації поштових витрат на розсуд Суду. Уряд заперечив проти решти вимог щодо компенсації судових витрат.

51. Згідно з практикою Суду, заявниця має право на компенсацію судових витрат, якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їх розмір — обґрунтованим. У цій справі, беручи до уваги наявну у нього інформацію, а також вищезазначені критерії, Суд вважає за належне присудити 20 євро компенсації судових витрат.

D. Пеня

52. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу щодо надмірної тривалості першого та другого проваджень, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю обох проваджень.

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держававідповідач повинна сплатити заявниці 3600 (три тисячі шістсот) євро відшкодування моральної шкоди та 20 (двадцять) євро компенсації судових витрат, разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватись; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту державивідповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на зазначені вище суми нараховуватиметься простий відсоток (*simpleinterest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

4. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 30 липня 2009 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Стівен ФІЛЛІПС
(*StephenPhillips*)
Заступник Секретаря

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(*PeerLorenzen*)
Голова